rescindi valetudinis corporis adversæ velamento. S. 7. Idus Maji, CC. CONSS. 294.

De actis & scriptura.

28. Iidem AA. & CC. Sapparitæ.

SIve [1] apud acta Rectoris provinciæ, sive sine [2] actis scriptura intercedente vel non [3], transactio interposita est: hanc servari convenit. † Sed quoniam, *Ut* [4] *certum quid accipias*, convenisse te, licet sine [5] scriptura, proponis, nec hujus rei causa stipulationem secutam esse: quamvis ex pacto non potuit nasci actio, tamen rerum vindicatione [6] pendente, si exceptio pacti opposita fuerit, doli mali vel in factum replicatione usa, poteris ad obsequium placitorum adversarium tuum urgere. Dat. 3. Non. Jul. CC. CONSS. 294.

De Speciebus post transactionem repertis: & de Errore.

29. Iidem AA. & CC. Martiæ.

SUb [7] prætextu specierum [8] post repertarum: generali [9] transactione finita, rescindi prohibent jura. Error autem circa proprietatem [10] rei apud alium extra personas transigentium tempore transactionis constitutæ, nihil potest nocere. S. 4. Kal. Octob. CC. CONSS. 294.

De dolo.

30. Iidem AA. & CC. Antonino.

TRansactione finita: cum [11] ex partibus tuis magis dolum interfessisse, quam eorum contra quos preces fundis, confitearis, instaurari grave, nec non criminosum tibi est [12]. S. 5. Idus Octob. *Crebro* CC. CONSS.

De clausula, Nihil amplius peti.

31. Iidem AA. & CC. Proculo.

SI de certa [13] re pacto transactionis interposito hoc comprehensum erat, *nihil* [14] *amplius peti*: etsi [15] non additum fuerat, *eo nomine*, de cæteris tamen quæstionibus integra permaneat [16] actio [17]. PP. 4. Idus Octobris, *Byzantii*, CC. CONSS. 294.

De re judicata.

32. Iidem AA. & CC. Cyrillo.

SI [18] causa cognita prolata sententia, sicut jure traditum est, appellationis vel in integrum restitutionis solennitate suspensa [19] non est, super [20] judicato frustra transigi, non est opinionis incertæ: Proinde [21] si non Aquiliana stipulatione & acceptilatione subsecuta competentem tibi actionem peremisti, Præses provinciæ usitato more legum rebus pridem judicatis effectum adhibere curabit. S. 8. Kal. Nov. CC. CONSS. 294.

De evictione.

33. Iidem AA. & CC. Euchrusio.

SI pro fundo quem petebas, *prædium certis finibus libertum* [22] *dari* transactionis causa placuit, nec eo tempore minor annis vigintiquinque fuisti, licet [23] hoc prædium obligatum post, vel [24] alienum pro parte fuerit probatum: instaurari decisam litem prohibent jura [25]. Ex stipulatione sane, *si placita servari*, secuta est: vel, si non intercesserit, præscriptis [26] verbis actione civili subdita apud Rectorem provinciæ agere potes. Si [27] tamen res ipsas apud, te constitutas, ob quarum quæstionem litis intercessit decisio, fiscus vel alius a te vindicavit: nihil petere potes. S. 5. Id. Novemb. *Melantiadæ*, CC. CONSS. 294.

De administratæ tutelæ obligatione. De hereditatis pollicitatione.

34. Iidem AA. & CC. Cyrillo & Ptolomaidi.

CUm donationis, seu [28] transactionis causa administratæ tutelæ debiti scientes vos obligationem fratri vestro remisisse proponatis, nec unquam volentibus [29] dolus inferatur: frustra de dolo queriminii? Nec ad implendum promissum hereditatis propriæ pollicitatione [30] quisquam aditringitur. PP. 6. Idus Novemb. CC. CONSS. 294.

De præsentia amicorum & de metu.

35. Iidem AA. & CC. Hammoni.

TRansactionem, quæ dominii translatione vel actione peracta [31] seu perempta, finem accipit: cum ea amicis [32] etiam intervenientibus [33] re vera ostenditur processisse, metus velamento rescindi postulantis professio detegit improbitatem. S. 9. Kalend. Decemb. *Nicomediæ*, CC. CONSS. 294.

Si quid convenit, nec datum sit, nec offeratur.

36. Iidem AA. & CC. Achillæ.

SI major annis vigintiquinque transegisti, quamvis dari tibi placita repræsentata [34] necdum probentur, nec offerant hi qui conveniuntur: ne [35] quid amplius ab his exigi possit, exceptionis proficit æquitas. S. 6. Id. Decemb. CC. CONSS. 294.

De stipulatione panali.

37. Iidem AA. & CC. Basilicæ.

PRomissis [36] transactionis causa non impletis, pœnam [37] in stipulationem deductam, si contra factum fuerit, exigi posse constat. S. 12. Kal. Jan. *Nicomediæ*, CC. CONSS. 294.

Quomodo transigitur.

38. Iidem AA. & CC. Theodotioni.

TRansactio [38] nullo [39] dato, vel retento [40], seu promisso minime procedit. S. 8. Kalend. Januar. *Nicomediæ*, CC. CONSS. 294.

De pœnitentia.

39. Iidem AA. & CC. Martianæ.

QUamvis [41] eum, qui pactus est, statim [42] pœniteat [43], transactio [tamen] rescindi, & lis instaurari non [44] potest: & qui tibi fusilit, intra certum tempus licere a transactione recedere, falsum adseveravit. S. Kal. Januar. *Sirmii*, CC. CONSS. 294.

De scriptura. De Aquiliana stipulatione, & acceptilatione. De pœna.

40. Imppp. GRATIAN. VALENT. & THEOD. AAA. Entropio P. P.

UBi pactum [45] vel transactio scripta est, atque Aquilianæ stipulationis, & acceptilationis vinculis firmitas juris innexa est: aut subsecutis secundum leges accommodandus est consensus, aut pœna [46] una cum his, quæ data [47] probantur, ante cognitionem causæ (si adversarius hoc maluerit) inferenda est. Dat. 3. Non. Jun. *Constantinop.* EUCHERIO & SYAGRIO CONSS. 381.

De jurejurando.

41. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Rufino P. P.

SI [48] quis major [49] annis [vigintiquinque] adversus pacta vel transactiones nullo cogente imperio [50], sed libero arbitrio, & voluntate confectas putaverit esse veniendum, vel [51] interpellando Judicem, vel supplicando Principibus, vel non implendo promissa: eas autem, *invocato* [52] *Dei omnipotentis nomine*, eo auctore solidaverit: tium non competere remedium l. 2. J. *de rescind. vendit.* qua de re vide plura apud Rolandum a Valle 1. *consil.* 49. *num.* 10. & *seq.* 50 Pollicitatione hereditatis nemo adstringitur. vid. l. 30. S. *de pact.* adde l. 61. S. *de pact.* adde l. 61. S. *de verb. obl.* adde l. 2. S. *de b. h.* vento pœnæ ordinem, qui hereditatem suam ei pollicetur. 51 Pacta. *Hal.* 52 Non præsumitur decipi, qui præsentibus amicis transegit. ὅτε Φίλοι ἦσιν ὃ βίᾳ τεκμήριον ἐστι. *l. Harmen.* 10. S. 13. Amicorum præsentia, fecuritatis, confilii ac judicii teftimonium eft. De hac præfumptione, vid. Alcint 1. *præfumpt.* 61. plane fi unus tantum intervenit amicus, aliud eſſe dicendum exiſtimat Tiraquellus, *in l. ſi unquam S. in verb. Suſceperit liberos. J. de Revoc. don. n.* 233. 53 Hippolytus de Marſil. intelligit hoc locum habere, ubi non agitur de commodo eorum, ſed alterius tertii. Bursatus *ad Bald. in tract. de vindac. C. de pœnit.* Cotta *in Memorab. in verb. contractus.* Tiraquel. *poſt leges connub. gloſſ. 5. num.* 37. ſeq. porro idem quod amicorum, operatur præſentia honeſtorum virorum, & decretum judicis: Cafarenſis hic & contractum ſuperioris ſuppleri dicit formæ, ſolennitatis, perſonæ, & alios defectus ſecundum Baldum *ad l. fin. ff. de teſt. tut.* Hippol. *ſing.* 76. Mod. 54 Id eſt, oblata. *Syn. Baſil. l. c.* 44. & 47. Harm. 10. S. 7. 55 In contractum transactionis, tanquam brevi juris, non veniunt ultra a tempore morz. l. 13. J. l. 32. S. 2. *ff. de æſtur. l. Syn. Baſil. l. c.* 44. l. Harm. 10. 56 *Synopſ. Baſil. h. t. c.* 45. *in pr.* 57 Non transactionis promiſſionum non impletæ, pœna promiſſa poteſt ab eo exigi. Quid ſi pœna non fuit promiſſa? aliud. *l.* 6. S. *h. t. l.* 6. J. *de contr. ſtip.* 58 *Syn. Baſil.* 10. *c.* 45. *in fin.* ℣. 1. Harm. 10. S. 1. 59 *l.* 21. S. *h. t. l.* 1. *in fin. ff. h. t.* adde *l.* 1. *in fin. J. de repud. vel abſtin.* dixi *ſupr. in Epigraphe*: adde 11. *Ecl.* 2. *c.* 43. *in fin.* 1. Harm. 10. *in pr.* 60 Utrumque; unde colligunt transactionem eſſe contractum nominiſtum, adde quæ citapſi S. 39. J. *h. t.* 61 *Syn. h. t. c.* 27. 62 Adde *l.* 2. J. *de tranſact.* 63 Id eſt, ſi ex falſo inſtrumento tranſigere, aliud de eo quod falſum dicitur. vid. Cujac. 6. *obſerv.* 31. 64 Illo tamen colligit Cujac. 6. *obſ.* 11. & 19. *obſ.* 39. de falſo, jure tranſigi poſſe, *l.* 18. *ſupr. h. t.* Hotomanus vero 11. *Illuſtr.* admittere id videtur, ſi criminaliter agitur, non ſi civiliter, *l.* 7. *ſupr. h. t.* & 15. *l.* 16. *l. pen. l. ult. infr. ad leg. Corn. de falſ.* de ea re dicam *ad l.* 7. *infr. ad leg. Corn. de falſis.* vid. plura apud Cujac. 12. *obſ.* 35. adde *l.* 3. *in fin. ſupr. h. t.*

20 11. *Eclog.* 2. *c.* 52. & 53. *tit.* 3. & *lib.* 11. *tit.* 2. *c.* 52. vid. *edict.* 9. *c.* 2. *in fin.* 21 *Syn. Baſil.* 11. *tit.* 2. *c. cap.* 52. 22 Id eſt, compoſitionis, que ſuppliſſime in tranſigendo accidit. 23 Sæpe computatæ rationes denuo tractari poſſunt, etiam inter mercatores, quamvis peritos numerandi, quantumvis res ſit minima: ut enim rescindatur calculus, non eſt quærendi læſio ultra dimidium, nili judicatum ſit aut transactum. vid. Molinæum *de uſur. quæſt.* 14. *num.* 182. Roland. a Valle 1. *conſ.* 49. *num.* 49. alias rationi & calculo ſtari debet, niſi de errore probetur. Ferrar. *in forma, ut pacta ſerv.* 36. *ult. dilyſſ.* 2. *num.* 2. 24 Nec ſententia, nec transactio revocatur ob errorem calculi. Imo res judicata revocatur, *l.* 1. S. 1. *ff. qui ſunt. ſine appell.* Solus: error calculi in ſententia non exprimitur, non poteſt revocari. vid. Oldendorp. *cap.* 26. *de ſententia & re judicata.* vid. *hic* Bald. 25 Imo error impedit tranſactionis eſſectum, *l. obligationum.* 3. S. 1. *ff. de oblig. & act.* & ita Raguerius putat. Alii valere transactionem errore factam cenſent: etiamſi error exprimatur: *arg. l. ſed & ſi quis. à. in princ. ff. ſi quis cautionib. l. ſi quis poſt quam.* 37. *ff. de judicijſſ. & mandat.* & ita Petrus Burgig. & Bart. 26 *Synopſis h. t. cap.* 52.

27 *L.* 3. *D.* 1. 2. *C. Th.* 17. 1. *Extr.* 37. adde 8. *Synopſ. Baſil.* & Lucium 5. *placit.* 1. 28 *l.* 1. S. 13. *ff. de off. præf. urb. l.* 9. *in princ. ff. de panis.* 29 Liberti poſſunt, ut hic, ſive Principis, ſive privatorum: at non ſervi. 30 In patrono requiritur gratitudo, *l.* 7. *infr. de profeſſ. & medicis.* adde *hic* l. 2. *ff. de off. aſſeſſ.* At in

non [1] ſolum notetur infamia [2], verumetiam actione privatus [3] reſtituta pœna [4], quæ pactis probatur inſerta, & rerum prorietate careat, & emolumento, quod ex pactione vel transactione illa fuerit conſecutus: Itaque omnia eorum mox commodo deputabuntur, qui intemerata pacti jura ſervaverint. † Eos etiam hujus legis vel jactura [5] dignos eſſe jubemus, vel munere [6], qui nomina noſtra placitis inſerentes, *ſalutem* [7] *Principum*, confirmationem initarum juraverint eſſe pactionum. Dat. 5. Idus Octobr. *Conſtantinop.* OLYBRIO & PROBINO CONSS. 395.

De falſo. De jurejurando.

42. Impp. LEO & ANTHEM. AA. Acrochirio P. P.

SI [8] ex falſis inſtrumentis transactiones vel pactiones [9] initæ fuerint, quamvis [10] jusjurandum [11] [de] his interpoſitum ſit, etiam civiliter falſo revelato, eas retractari præcipimus: ita demum, ut, ſi [12] de pluribus cauſis vel capitulis eædem pactiones ſeu transactiones initæ fuerint, illa [13] tantummodo [14] cauſa vel pars retractetur, quæ [ex] falſo inſtrumento compoſito [15] convicta fuerit: aliis [16] capitulis firmis manentibus [17]: niſi forte etiam de [18] eo, quod falſum dicitur, controverſia orta deciſa ſopiatur. Dat. Kalend. Jul. *Conſtantinop.* MARTIANO & ZENONE CONSS. 469.

De quæſtione ſuper ſervili vel adſcriptitia conditione.

43. Imp. ANASTASIUS A. Thomæ PF. P. per Illyricum.

JUbemus in omnibus litigiis jam motis & pendentibus, ſeu poſtea ſuper ſervili vel adſcriptitia [19] conditione movendis, transactiones celebradas, vel jam celebratas (ſi non alio juri cognito modo eas vacillare contigerit) vires ſuas obtinere: nec ob hoc videri tenorem earum titubare, quod pro conditione ſervili vel adſcriptitia confectæ ſunt. Dat. 15. Kalend. Decemb. PATRICIO & HYPATIO CONSS. 503.

TIT. V.

DE [20] ERRORE CALCULI [21].

1. Impp. DIOCL. & MAXIM. AA. & CC. Aureliano Quarto.

ERrorem calculi [22], ſive ex uno contractu, ſive ex pluribus emerſerit, veritati non afferre præjudicium, ſæpe conſtitutum eſt: unde rationes etiam ſæpe computatas denuo [23] tractari poſſe, ſi res judicatæ [24] non ſunt, vel transactio [25] non intervenit, explorati juris eſt. Sed & ſi [26] per errorem calculi velut debitam quantitatem, cum eſſet indebita, promiſiſti, condictio liberationis tibi competit. Dat. 6. Kal. Mart. AA. CONSS. 287.

TIT. VI.

DE POSTULANDO [27].

De prohibitione judicis.

1. Imp. ANTONINUS A. Artemidoro.

CUm a præfecto Ægypti perpetuo [28] cauſas agere prohibitus non appellaveris, placitis obtempera. PP. 3. Kalend. Aug. SABINO II. & ANULINO CONSS. 217.

De libertis.

2. Imp. ALEXANDER A. Polydoro.

NEc cæterorum liberti [29], nedum mei quidem, ſi ita ſunt literis eruditi [30], ut patrocinia deſiderantibus præſtare poſſint, prohibentur id facere. PP. Non. Mart. JULIANO II. & CRISPINO CONSS. 225.

Si cauſa, ob quam promiſſum eſt, non ſequatur.

3. Imp. GORDIANUS A. Flaviano.

SI [31] ſub ſpecie honorarii [32], quod advocato usque ad certum [33] modum deberi potuiſſet, eam quantitatem, quam deſiderio tuo complecteris, te daturum caviſti: & quaſi mutuam pecuniam acce-

1 Nota recedentem a transactione jurata quattuor pœnis ſubjici: fieri infamem, actionem amittere, pœnam promiſſam luere, & accepta reſtituere. 2 A transactione jurata recedens notatur infamia. 1. *Ecl.* 2. *c.* 49. & 1. Harm. 10. & 2. *C. Th.* 9. 3 Vid. l. 1. S. 2. J. *de aſſertione tollendi.* 4 Vid. l. 40. S. *h. t.* 5 Hoc reſpicit perjuram ipſum. 6 Hoc referendum ad eum, cui pœna & multa ejus, qui pejeravit, lucro cedit. 7 *Per ſalutem Principum* veteres jurabant, etiam Chriſtiani, nunquam vero per *Principis genium*. Tertullianus *c.* 32. *Apologetici* hoc non nominans per genios Cæſarum, ita per ſalutem eorum, quæ auguſtior eſt omnibus geniis. Ita Polycarpum juſſum a proconſule per Genium Cæſaris jurare legimus. Euſeb. 3. *hiſt. Eccl.* 14. juraſſe quoque veteres per Principum veneationem conſtat, ex l. *de rel. cred.* 8 Adde J. *Si ex falſis inſtrumentis.* 9 Cujacius *lib.* 6. *obſervat. cap.* 11. Menochius *de arbitr. Jud. l.* 2. *caſu* 15. Joann. Aurpachius *l.* 1. *ep. c.* 11. Mod. 10 Transactio ex falſis inſtrumentis interpoſito juramento confirmari non poteſt, *ut hic*: adde *l. ult. infr. de non numer at a procinia.* 11 11. *Syn. Baſil.* 2. *c.* 2. vel 50. 12 Tranſigere de pluribus cauſis & capitulis ſimul poſſumus. 13 Vid. *l.* 5. *in fin.* S. *de leg. Novell.* 51. *in princ.* 14 Utile per inutile non ſemper vitiatur. vid. *l.* 20. *ff. de ſtatu. l.* 1. S. 12. *ff. de extraordin. cognit.* S. *Eccl.* 1. *cap.* 15 A nonnullis codicibus hæc vox abeſt. 16 Jurata transactio eatenus rescinditur, quatenus pretextu falſorum inſtrumentorum facta eſt. 17 Utile per inutile non vitiatur: vid. quæ ſcripſi ad *l.* 12. J. *de teſtam.* 18 Hic cauſas eſt diverſus a ſuperiori, aliud eſt enim ex falſo inſtrumento tranſigere, aliud de eo quod falſum dicitur. vid. Cujac. 6. *obſerv.* 31. 19 Illo tamen colligit Cujac. 6. *obſ.* 11. & 19. *obſ.* 39. de falſo, jure tranſigi poſſe, *l.* 18. *ſupr. h. t.* Hotomanus vero 11. *Illuſtr.* admittere id videtur, ſi criminaliter agitur, non ſi civiliter, *l.* 7. *ſupr. h. t.* & 15. *l.* 16. *l. pen. l. ult. infr. ad leg. Corn. de falſ.* de ea re dicam *ad l.* 7. *infr. ad leg. Corn. de falſis.* vid. plura apud Cujac. 12. *obſ.* 35. adde *l.* 3. *in fin. ſupr. h. t.*

20 11. *Eclog.* 2. *c.* 52. & 53. *tit.* 3. & *lib.* 11. *tit.* 2. *c.* 52. vid. *edict.* 9. *c.* 2. *in fin.* 21 *Syn. Baſil.* 11. *tit.* 2. *c. cap.* 52. 22 Id eſt, compoſitionis, que ſuppliſſime in tranſigendo accidit. 23 Sæpe computatæ rationes denuo tractari poſſunt, etiam inter mercatores, quamvis peritos numerandi, quantumvis res ſit minima: ut enim rescindatur calculus, non eſt quærendi læſio ultra dimidium, nili judicatum ſit aut transactum. vid. Molinæum *de uſur. quæſt.* 14. *num.* 182. Roland. a Valle 1. *conſ.* 49. *num.* 49. alias rationi & calculo ſtari debet, niſi de errore probetur. Ferrar. *in forma, ut pacta ſerv.* 36. *ult. dilyſſ.* 2. *num.* 2. 24 Nec ſententia, nec transactio revocatur ob errorem calculi. Imo res judicata revocatur, *l.* 1. S. 1. *ff. qui ſunt. ſine appell.* Solus: error calculi in ſententia non exprimitur, non poteſt revocari. vid. Oldendorp. *cap.* 26. *de ſententia & re judicata.* vid. *hic* Bald. 25 Imo error impedit tranſactionis eſſectum, *l. obligationum.* 3. S. 1. *ff. de oblig. & act.* & ita Raguerius putat. Alii valere transactionem errore factam cenſent: etiamſi error exprimatur: *arg. l. ſed & ſi quis. à. in princ. ff. ſi quis cautionib. l. ſi quis poſt quam.* 37. *ff. de judicijſſ. & mandat.* & ita Petrus Burgig. & Bart. 26 *Synopſis h. t. cap.* 52.

27 *L.* 3. *D.* 1. 2. *C. Th.* 17. 1. *Extr.* 37. adde 8. *Synopſ. Baſil.* & Lucium 5. *placit.* 1. 28 *l.* 1. S. 13. *ff. de off. præf. urb. l.* 9. *in princ. ff. de panis.* 29 Liberti poſſunt, ut hic, ſive Principis, ſive privatorum: at non ſervi. 30 In patrono requiritur gratitudo, *l.* 7. *infr. de profeſſ. & medicis.* adde *hic* l. 2. *ff. de off. aſſeſſ.* At in

piſſes, eam te redditurum promiſiſti, nec temporis ſpatio, geſto negotio conſenſum ac fidem accommodaſti: competenti exceptione non numeratæ pecuniæ tutus es, & ex hac cauſa cautionem interpoſitam, uſitato more potes condicere. PP. 5. Id. Jun. SABINO II. & VENUSTO CONSS. 241.

De abſentia patroni.

4. Impp. DIOCLET. & MAXIM. AA. & CC. Theodotioni.

VElamento abſentis [34] patroni cauſæ rurſus ad finitas quæſtiones redire quis fruſtra conatur. S. 4. Kal. Januar. *Nicomediæ*, CC. CONSS. 294.

Pactum de quota litis.

5. Imp. CONSTANT. A. Helladio.

SI qui advocatorum, exiſtimationi [35] ſuæ immenſa atque illicita compendia prætuliſſe ſub nomine honorariorum ex [36] ipſis negotiis, quæ tuenda ſuſceperint, emolumenta ſibi certæ [37] partis cum gravi damno litigatoris & deprædatione poſcentes fuerint inventi: placuit ut omnes, qui in hujusmodi ſævitate [38] permanſerint, ab hac profeſſione penitus arceantur. Dat. 3. Kal. April. PAULINO & JULIANO CONSS. 325.

De officio advocati.

6. Impp. VALENT. & VALENS AA. ad Olybrium Præf. urb.

QUisquis [39] vult eſſe cauſidicus, non idem in eodem negotio ſit advocatus [40] & judex: quoniam aliquem inter arbitros & patronos oportet eſſe delectum. §. 1. Ante omnia autem univerſi advocati ita præbeant patrocinia jurgantibus: ut non ultra quam litium poſcit utilitas, in licentiam conviciandi [41], & maledicendi temeritatem prorumpant: agant, quod cauſa deſiderat: temperent ſe ab injuria. Nam ſi quis adeo procax fuerit, ut non ratione [42] ſed probris putet eſſe certandum, opinionis ſuæ imminutionem patietur, nec enim conniventia commodanda eſt, ut quisquam negotio derelicto in adverſarii [ſui] contumeliam aut palam pergat, aut ſubdole. §. 2. Præterea nullum [43] cum [44] eo litigatore contractum, quem in propriam recipit fidem, ineat advocatus: nullam conferat pactionem. §. 3. Nemo ex his, quos licebit accipere, vel decebit, aſperniter habeat, quod ſibi ſemel officii gratia libero arbitrio obtulerit litigator. §. 4. Apud urbem autem Romanam etiam honoratis, qui hoc officium putaverint eligendum, eo usque liceat orare, quousque maluerint, videlicet ut non ad turpe compendium ſtipemque deformem hæc arripiatur occaſio, ſed laudis per eam augmenta quærantur. Nam ſi lucro [45] pecuniaque capiantur: veluti abjecti atque degeneres inter viliſſimos numerabuntur. §. 6. Quisquis igitur ex his, quos agere permiſimus, vult eſſe cauſidicus: eam ſolam quam ſumet tempore agendi, ſibi ſciat eſſe perſonam quousque cauſidicus eſt: Nec [47] putet quisquam honori ſuo aliquid eſſe detractum, cum ipſe neceſſitatem elegerit ſtandi [48], & contempſerit jus ſedendi. PP. 10. Kalend. Septemb. VALENTINIANO & VALENTE AA. II. CONSS. 368.

De æquitate in advocatis concedendis ſervanda.

7. Iidem & GRATIANUS AAA. ad Olybrium Præf. urbi.

PRovidendum eſt, ne [49] hi, quos in foro aut meritum nobiliſſimos [50] fecerit, aut vetuſtas, in una parte conſiſtant, aliam a rudibus atque tyronibus neceſſe ſit ſuſtineri: atque ideo ſi in uno auditorio duo tantum præ cæteris fuerint, vel plures, quorum fama ſit hilarior: in judi cantis officio ſit, ut par cauſidicorum diſtributio [51] fiat: & exæquetur partibus auxilium ſingulorum: & æqua diviſio procedat. Si quis vero monitus a judice, ea excuſatione, quæ nequeat comprobari, cuicunque

judice, vid. l. 1. *ſupr. de off. aſſeſſ.* vid. quæ dicam *ad l. pen.* J. *de judic.* huc pertinet illud Ammiani 30. Adverſus imperitos advocatos: *Ignibus, inquit, ita ſunt rudes aliqui, ut nunquam ſe Codicem habuiſſe meminerint, & ſi in circulo doctorum audent, vetera incoherentia ſuis, ſpicas aut edulis per grinum nomen arbitrantur.* 31 Qui advocatoru fibi, de pecuniæ exceptione utatur, niſi tempus prætererit, & cautionem ſuam conſtet, *Synopſ. Baſil.* 10. *cap.* 13. 32 Libros a typographo ipſorum auctori pro corollario deberi, hinc Hotomanus colligit *conſ.* 2. 33 Id eſt, centum aureos, vid. l. 1. S. 12. *in fin. ff. de extraord. cognit.* vid. Lucium 5. *Placitor.* l. *arreſt. ult.* 34 Abſentia adversanti non vitiat ſententiam. dixi *ad l.* 1. J. *de repud. bon. poſſ.* adde *ſpecieus l.* 6. J. *de revocand. donat.* 35 Exiſtimatio, id eſt, honor compendio pecuniario præſertur. 36 Τῶν δίκης μισθων, hoc eſt, de accipienda poſt victoriam certa parte litis. *Synopſ. h. t. c.* 11. Hi non jure cauſæ, ſed fundorum, pecorum & mancipiorum qualitate, ratione tractata, citeatum præcipua poſſcere dicuntur coacta pactione, *l.* 1. *C. Theod. h. t.* 37 Advocato, *ut hic*, *l.* 5. J. *de pact. l.* 1. S. 12. *ff. de extraordin. cognit.* S. *Eccl.* 1. *cap.* 15. *l.* 6. S. 2. J. *h. t.* procuratori, *l.* 53. *ff. de pact.* de quota litis pacifci non licet: tunc enim conſulerentur hujusmodi pactiones, *l.* 1. *C. Theod. h. t.* De hujusmodi ergolabis litium, vid. Cujac. 8. *obſ.* 31. 38 Scævitate. 39 *l.* 2. *C. Theod. h. t.* 40 In eodem negotio meo advocatus & judex, *l.* 14. S. *de adſeſſor. & domeſt. l.* 5. *ff. de off. aſſeſſ. l.* 17. *ff. de jurisdict.* quod olim prohibitum non fuit, Plin. 3. *epiſt.* Poſſis & hoc audere, advocatum meum mihi teſtem eſſe non poſſe. vide Wurmſerum 1. *præſt.* 4. *obſ.* 1. *Synopſ. Baſil. h. t. cap.* 17. 41 Hinc illud Ammiani 30. cum ad inopiam venerunt allegationum, ad effrenatam deſlectunt conviciandi licentiam: quo nomine ob affidua in perſonas honorabiles probra dictus fuit damnatus. 42 Ratione, non probris certandum. 43 Nullum neque pactum, neque contractum de lite aut mercede. *Synopſ. Baſ. l. cap.* 18. 44 Μετα τὸ οἰκεῖν πρὸς ἀυτὸν, cum confrigente ad ſuum patrocinium 8. *Syn. l. c.* 18. *at C. c.* 15. 45 De his Ammianus 30. per morborum ſimulationem conſulto ceſſantes, utque pervulgari juris profiteatur lectio una, ſeptem venabibles introitus præparant, dilationum examina longiſſima contexentes. *Maratores dicebantur.* vid. Cujac. 4. *obſ.* 40. 46 Αἰσχροκερδὲις in advocato turpis, at & alias in Epiſcopo 1. *Timoth.* 3. *verſ.* 3. *ad Titum* 1. *verſ.* 7. in philoſopho, l. 8. S. 4. *ff. de vacat. mun. l.* 1. S. 5. *ff. de extr. cognit.* 47 Judex bonori ſuo nihil detrahit, cum poſtulat, & advocati munere apud aliquem judicem fungitur. 48 Stat advocatus, ſedet judex, vid. *l.* 3. *inſt. ubi ſenatores vel clariſſ.* Tam eſt honeſta cauſidicina, ut ea fungi judici non ſit inhoneſtum. 49 Judex cauſidicos ad quo partibus tribuat, ut non in una parte eruditi, in altera rudes & inexercitati reperiantur, *Synopſ. h. t. c.* 22. 50 Advocatos eſſe nobiles hinc quidam colligunt, quod hic partículas, nobiliſſimos, præſtantiſſimos, excellentes & primos ſignificare, & ita nobiles & nobiliſſimus dicitur apud Cicoronem. 1. *C. de Oratore.* 2. *de fin.* & *pro Cluentio:* rat. 4. *Carn.* Nobiles agri, Ovid. 3. *Amor.* 2. Nobiles feræ, Claud. 3. *panegyr.* Nobiliſſima præda, Cicer. *pro Roſcio Amerino.* equulei argentei nobiles, Cicer. 6. *in Verrem. l.* 9. S. 5. *ff. de off. proconſ.*